

הגיע הזמן למס פחמן הוגן בישראל

מס על פחמן יכול להוות כלי יעיל לפתרון השינויים באקלים וגם לטיפול במשבר הכלכלי

13:04 28.04.2013 מאת: רועי לוי

מדינות העולם ניצבות היום בפני שני משברים בעלי השלכות דרמטיות. החששות משינוי האקלים הולכות ומתממשות, כפי שבא לידי ביטוי באיחוי מזג אויר קיצוניים הולכים ותכופים, כמו הוריקן סנדי וסופת השלגים נמו שהיכו לאחחנה בצפון מזרח ארה"ב. על פי התחזיות אנחנו רק בתחילת הדרך. עד כה הטמפרטורה עלתה רק ב-0.8 מעלות ובתרחיש האופטימי היא תעלה ב-1.2 מעלות מספים בעשורים הקרובים.

המזרח התיכון צפוי להיות מושפע במיוחד מהשינויים העתידיים בגובה פני הים, בממטרים ובטמפרטורה. במקביל, העולם מתמודד עם משבר כלכלי שכמותו לא נראה מאז השפל הכלכלי הגדול. בניגוד לתחילת המשבר, הממשלות צברו חוב כבד שמקשה עליהן לתמרץ את הכלכלה ואף להמשיך לספק מוצרים ציבוריים חשובים.

מס על פחמן יכול להוות כלי יעיל לפתרון שתי הבעיות. כפי שאנו מצפים ממעשנים לשלם מס מיוחד על ההוצאות הגבוהות שהם גוברים ממערכת הבריאות, מס פחמן מחייב את התעשייה והיבואנים הגדולים לשלם היטל בגובה הנזק שהם גורמים בפליטת גזי חממה.

באמצעות הפנמת הנזק החיצוני של הפליטות במחיר מוצרים מזהמים, המדינה מעודדת הפחתת פליטות פחמן בטווח הקצר, וקידום פתוחות טכנולוגיים יעילים יותר בטווח הארוך. בניגוד להגבלה מוחלטת של פליטת גזי חממה, מיסוי משאיר בידי היצרנים את החופש לבחור האם להפחית את הפליטות או להמשיך לזהם תמורת מחיר. כך בכל מקרה הציבור אינו נפגע, בניגוד למצב הנכחי בו משתלם לזהם.

מסי פחמן הונהגו לאחחנה ביפן, אוסטרליה, אירלנד וחלק מהפחמינציות בקנדה. אפילו בארצות הברית, שבה שורת התנגדות כמעט אוטומטית למסים, הדיון על מס פחמן תופס תאוצה בעקבות החוב הציבורי הכבד. הגיע הזמן ליישם מס דומה בישראל. המס אינו רק צדק, הוא יכין את התעשייה הישראלית לסטנדרטים יחזקים חדשים ויקדם את הקלינטק הישראלי. הנהגת המס כעת יכולה למנוע קיצוצים אחרים והטלת מסים בעייתיים יותר, כגון המס על פירות וירקות. כיוון שהמיסוי על דלק גם כך אינו נמוך בישראל, מס פחמן בעיקר יגדיל את המס על דלקים אחרים, למשל לייצור חשמל.

התעשיינים, שבעבר התנגדו להגבלות סביבתיות, הבהירו בשנים האחרונות כי הם מוכנים להתאים את עצמם למעבר לכלכלה יחקה יותר, בתנאי שהשינויים יונהגו בהדרגה, תוך ודאות רגולטורית. לכן מס פחמן, שיעלה על פי מתווה ידוע מראש עד לגובה שמשקף את הנזק לסביבה, יכול לזכות בתמיכת התעשייה. כיום המסים על אנרגיה בארץ משתנים משנה לשנה, על פי הצרכים של האוצר

ובהתאם למידת התמיכה בממשלה. הדיווחים האחרונים לפיהם נבחנת האפשרות להעלאה מסים על אנרגיה בישראל, מלמדים שהאוצר מבין את חשיבות הנשוא, אבל שהפעילות ממשיכה להיות אד-הוקית. מס פחמן טומן חיסון מרכזי אחד - קיימת סכנה שהמס יהיה רגרסיבי. משקי בית בעשיחנים הנמוכים נטים להוציא שיעור גבוה יותר מהכנסותיהם על תחבורה ואנרגיה, ולכן יפגעו יותר מהטלת המס. ניתן להחזיר את כל ההכנסות הנבעות מהמס ישירות למשקי הבית באופן שוויוני. כך המס לא יהיה רגרסיבי, ועדיין ישאר תמריץ להשתמש פחות במוצרים מזהמים. אולם מנגנון כזה לא יאפשר הפחתה של הגירעון. לכן ראוי לקחת חגמא מהמודל האוסטרלי, לפיו חלק מחוטי המס נשארים בקופה הציבורית והיתר מוודאים שמס הפחמן יהיה הוגן באמצעות הפחתת מסים רגרסיביים אחרים (כגון המע"מ) ופיצוי משקי הבית החלשים ביותר.

עשו לנו לייק לקבלת מיטב הכתבות והעדכונים ישירות לפייסבוק שלכם
הכותב הינו מנהל המחקר במרכז מאקרו לכלכלה מדינית וכלכלן באגודה לצדק סביבתי